

która toczyła się pomiędzy katolikami i protestantami. W obu przypadkach używano czasami tych samych przedstawień.

Jak napisał Santiago Sebastián:

La gracia de Cristo llega a los fieles por medio de los cauces sacramentales, que a raíz de la Contrarreforma fueron más divulgados por la Iglesia, pues los reformados rechazaron algunos como la Penitencia⁸³.

W kościołach Nowego Świata znalazły się przedstawienia siedmiu sakramentów. Najbardziej znanym przykładem jest przedstawienie z kościoła Santa Cruz w Tlaxcala w Meksyku, który powstał najprawdopodobniej według włoskiego wzoru graficznego, ryciny Bartłomieja Lułmusa z 1569 r. Osią kompozycyjną jest przedstawienie Chrystusa na krzyżu-drzewie życia, którego konary przeradzają się w winorośl z sześcioma medalionami przedstawiającymi sakramenty. Pień drzewa wyrasta z fontanny-chrzcielnicy, przed którą umieszczona została scena chrztu – pierwszego sakramentu będącego źródłem kolejnych⁸⁴. Podobne przedstawienia odnajdujemy wśród szesnastowiecznych polichromii konwentów meksykańskich, jak np. w klasztorze augustiańskim w Meztlán w stanie Hidalgo czy w kaplicy San Francisco Mazapa w stanie Meksyk de México [il. 10]. Linda Báez Rubí charakteryzuje dokładnie te przedstawienia, podając liczne możliwe wzory graficzne, a motyw określa jako *el árbol sacramental* – drzewo sakramentów⁸⁵. W Polsce także możemy odnaleźć przedstawienia graficzne ukazujące Ukrzyżowanego Chrystusa w otoczeniu scen ukazujących sakramenty, mowa tu w katechizmie z 1568 r., wydanym w Krakowie – *Katechizm albo Nauka Wiary i pobożności chrześcijańskiej, według uchwały s. Trydentskiego Concilium przez uczone i bogobojne ludzie zebrane i spisane ..., przez księdza Walentego Kuczborskiego..., z łac. Na polski wyłożone*. Lidia Kwiatkowska-Frejlich wspomina, że przedstawienia takie często spotkać można w katolickich drukach polemicznych. Na ilustracji o schemacie identycznym jak grafiki włoskie i nowohiszpańskie przedstawienia malarzskie można odczytać napis biegnący na banderoli „wypływającej” z rany Chrystusa: „Będą uzdrowione i będą żyć wszystkie rzeczy do których przyjdzie ta rzeka” (Ez 47, 9)⁸⁶. Trzeba pamiętać, że w Polsce tego okresu bardzo poważnie traktowano sprawę obrony sakramentów. Arianie odrzucali, jak wiemy, sakramenty katolickie, Eucharystię przekształcając we wspólną wieczerzę, a sakrament chrztu przyjmowali dopiero jako ludzie dorośli⁸⁷. Michał Jano-

⁸³ SEBASTIÁN 1992: 32–36.

⁸⁴ BÁEZ RUBÍ 2005: 306–317.

⁸⁵ BÁEZ RUBÍ 2005: 306–317.

⁸⁶ KWIAWKOWSKA-FREJLICH 1998: 118–119.

⁸⁷ KWIAWKOWSKA-FREJLICH 1998: 118.